

Sygn. akt XVII AmC 3456/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Witkowska

Protokolant: asystent sędziego Joanna Pączkowska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści:

„Posiadacz karty oraz Użytkownik karty są zobowiązani w szczególności do (...)”.

II. Zasądza od (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. na rzecz J. K. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III. Poleca pobranie Kasie Sądu Okręgowego w Warszawie od (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony z mocy prawa.

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G..

SSO Maria Witkowska

Sygn. akt XVII AmC 3456/10

UZASADNIENIE

Powód – J. K., w dniu 19 listopada 2010 roku wniósł pozew, w którym domagał się uznania za niedozwolone postanowienia stosowanego przez pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. o treści: **„Posiadacz karty oraz Użytkownik karty są zobowiązani w szczególności do (...)”**.

Powód wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Swoje roszczenie powód oparł na fakcie, że pozwany prowadzi bank i w ramach tej działalności gospodarczej proponuje możliwość zawarcia przez klientów indywidualnych, tj. osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej, umowy o kartę kredytową. Jak podał powód, integralną częścią tej umowy jest „Regulamin kart kredytowych wydawanych przez (...) Bank (...) S.A.”, który określa zasady wydawania i używania kart kredytowych wydawanych osobom fizycznym (konsumentom) przez (...) Bank (...) S.A. Powód wskazał, że Regulamin ten, opracowany przez

pozwanego na potrzeby umów zawieranych z konsumentami obowiązuje od dnia 23 listopada 2010r. i został opublikowany na stronach banku pod domeną: www2.meritumbank.pl w zakładce „Dla Ciebie. Klienci indywidualni” i kolejnych podstronach „Karty” # „Karta kredytowa V. C.”. Jako dowód powód załączył do pozwu wydruk strony oraz przedmiotowego Regulaminu.

Powód podniósł, iż wśród postanowień Regulaminu znajduje się zakwestionowany zapis, który stanowi o prawach i obowiązkach posiadacza karty (tj. osoby, z którą bank zawarł umowę o kartę kredytową) oraz użytkownika karty (tj. osoby upoważnionej przez posiadacza karty do dokonywania w imieniu i na rzecz posiadacza karty operacji przy użyciu karty dodatkowej).

Powód wywiódł, iż treść i wykładania cytowanego postanowienia budzi wątpliwości, gdyż konstrukcja spornego uregulowania jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, przy czym narusza art. 385¹ § 1 kc oraz art. 385³ pkt 9 kc.

Według powoda sposób sformułowania spornego zapisu wskazuje na bliżej niesprecyzowany katalog obowiązków spoczywających na posiadaczu i użytkowniku karty, Powód stwierdził, iż użycie zwrotu „w szczególności” wskazuje wprawdzie pewną określoną grupę obowiązków, jednocześnie jednak nie wyklucza twierdzenia, iż na konsumentach spoczywają jeszcze inne, nie wymienione wprost w Regulaminie obowiązki. Natomiast sporny zapis nie zawiera żadnego odesłania do innego źródła, które pozwalałoby na sprecyzowanie i wyczerpujące wskazanie, jakie dokładnie obowiązki spoczywają na konsumentach korzystających z kart kredytowych oferowanych przez pozwanego.

W tym miejscu powód zwrócił uwagę, iż podobne postanowienia zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerami 268, 341, 1928, 1987.

Powód podkreślił również, iż niedotrzymanie obowiązków przez konsumentów może mieć doniosłe skutki na gruncie spornego wzorca, albowiem § 8 ust. 3 Regulaminu wprost nawiązuje do kwestionowanego postanowienia zawartego w ust. 1, przez co dotrzymanie przez posiadacza lub użytkownika karty obowiązków, których katalog jest otwarty rzutuje na zakres ich odpowiedzialności. Dodatkowo zaznaczył, iż § 9 ust. 4 pkt 3 Regulaminu uprawnia bank do wypowiedzenia umowy karty kredytowej w razie naruszenia przez posiadacza karty postanowień Regulaminu, a zatem, jak wywiódł, również obowiązków, o których mowa w § 8 ust. 1.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że sam fakt wskazywania przez powoda, iż podobne klauzule do kwestionowanej w niniejszym procesie zostały uznane za niedozwolone, nie stanowi wystarczającego uzasadnienia dla uznania zaskarżonej klauzuli za kształtującą sytuację konsumenta na jego niekorzyść w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Wskazał, iż przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. podlegają ocenie w każdym indywidualnym przypadku, zatem decydującego znaczenia w przedmiotowej sprawie nabiera ocena treści obowiązków stron w stosunku zobowiązaniowym jaki kreuje umowa o kartę kredytową, a także treść innych postanowień zawartych we wzorcu.

Pozwany zauważył, że użycie w spornym uregulowaniu sformułowania „w szczególności” ma na celu podkreślenie wyjątkowej wagi obowiązków posiadacza karty i użytkownika karty związanych z używaniem karty kredytowej. Stwierdził, iż z uwagi na to, że nie są to jedyne obowiązki związane z używaniem elektronicznego instrumentu płatniczego, bowiem inne obowiązki zawarte zostały w umowie o kartę kredytową, pozostałych postanowieniach Regulaminu oraz ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych, do której wprost odsyła § 11 ust. 4 Regulaminu, używając sformułowania „w szczególności” właśnie podkreślił fakt, że kwestionowanego zapisu nie można czytać w oderwaniu od pozostałych postanowień wymienionych dokumentów i ustawy.

Zatem w ocenie pozwanego chybnym jest zarzut, że katalog obowiązków posiadacza karty pozostaje otwarty i niesprecyzowany, jak również że brak jest w Regulaminie odesłania do innego źródła, które pozwalałoby na sprecyzowanie wskazania, jakie obowiązki spoczywają na konsumentach korzystających z kart kredytowych.

Pozwany wyraził pogląd, iż nie może również zgodzić się ze stanowiskiem powoda, że skoro inne postanowienia Regulaminu nawiązują wprost do obowiązków posiadacza karty, wymienionych w § 8 ust. 1, a mianowicie np. postanowienie ust. 3 tegoż samego paragrafu, to fakt pozostawienia katalogu otwartego może mieć niekorzystne skutki dla posiadacza karty, bowiem może to rzutować na zakres jego odpowiedzialności. Pozwany podniósł, iż w § 8 ust. 3 (ostatnie zdanie) wyraźnie istnieje odwołanie do obowiązków wymienionych w ust. 1, zatem trudno uznać, że może być w nim mowa jeszcze o innych niewymienionych obowiązkach. Poza tym, jak podał pozwany, postanowienie to jest wyraźnym powtórzeniem przepisu ustawy art. 28 ust. 2 (zdanie drugie), w którym ustawodawca wyłącza ograniczenie odpowiedzialności posiadacza karty w przypadku operacji, do których doszło z winy posiadacza „w szczególności” niedopełnienia obowiązków wymienionych w art. 16 ust. 1 ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, które zostały powtórzone w uregulowaniu postanowienia § 8 ust. 1 spornego Regulaminu.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...) prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług bankowych.

Pozwany posługiwał się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie „Regulamin kart kredytowych wydawanych przez (...) Bank (...) S.A.”, który zawierał wymienione w petitum pozwu postanowienie o następującej treści: „**Posiadacz karty oraz Użytkownik karty są zobowiązani w szczególności do (...)**”. (k. 5 odwrót).

W odpowiedzi na pozew pozwany nie zakwestionował, iż w stosowanym przez niego wzorcu zawarte jest powołane w pozwie postanowienie. Nie zaprzeczył także, aby stosował wskazane postanowienie, w związku z czym okoliczność tą należało uznać za przyznaną w oparciu o przepis art. 230 k.p.c.

Wobec nie zakwestionowania wiarygodności wzorca umownego, ani niezgodności kwestionowanego postanowienia z treścią postanowienia zawartego w Regulaminie należało uznać za udowodnione, iż jest on stosowany przez pozwanego.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

Przede wszystkim należy podkreślić, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Niedozwolone postanowienia umowne określają przepisy art. 385¹ – 385³ k.c., mające na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego sformułowania wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależna jest od spełnienia następujących przesłanek:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że Sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez powoda postanowienie w oparciu o w/w kryteria, nie budzi wątpliwości Sądu, że konsumenci nie mieli wpływu na jego treść, a zatem należało uznać, że nie było ono z nimi uzgadniane indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy także, zdaniem Sądu, głównych świadczeń stron umowy, którymi są: ze strony pozwanej – świadczenie usług bankowych, ze strony zaś konsumenta – zapłata ceny za świadczone przez bank czynności bankowe.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia, czy zakwestionowane przez powoda postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść w grę także inne aspekty: zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Pojęcie „dobrych obyczajów” (w szczególności w stosunkach umownych między profesjonalistą a konsumentem) zdefiniowała judykatura - w orzeczeniu SN z 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, IC Biul. SN 2006, nr 2, s. 86 wskazano, iż za „sprzeczne z dobrymi obyczajami” należy uznać wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” polega na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula, zawarta w § 8 ust. 1 Regulaminu, o treści **„Posiadacz karty oraz Użytkownik karty są zobowiązani w szczególności do (...)”**. stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Treść w. wym. zapisu prowadzi bowiem do wniosku, iż zarówno posiadacz karty tj. zgodnie z definicją zawartą w § 1 Regulaminu osoba, z którą bank zawarł umowę o kartę kredytową (...) Banku (...) S.A., jak i użytkownik karty tj. według definicji osoba fizyczna upoważniona przez posiadacza karty do dokonywania w imieniu i na rzecz posiadacza karty operacji przy użyciu karty dodatkowej, są zobowiązani „w szczególności” do pewnych zachowań wymienionych w dalszej części postanowienia, przez co należy rozumieć, iż zobowiązani są zwłaszcza do tych zachowań, czy nawet przede wszystkim do takich zachowań jakie wymienione są w całym § 8 ust. 1 Regulaminu, co nie wyklucza jednak konieczności przestrzegania także innych obowiązków, nie wymienionych w tym postanowieniu. Należy więc zgodzić się z powodem, iż zastosowanie zwrotu „w szczególności” powoduje, iż katalog obowiązków posiadacza karty i użytkownika karty pozostaje otwarty, przez co daje pozwanemu możliwość rozszerzania tego katalogu według swego uznania. W efekcie więc klauzula ta przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy (art. 385³ pkt 9 kc).

Za szczególnie niekorzystny i rażący należy również uznać powstały wobec zastosowanego w § 8 ust. 1 Regulaminu uregulowania brak jednoznacznej informacji odnośnie obowiązków spoczywających nie tylko na konsumencie, który zawarł z bankiem umowę o kartę kredytową, ale również na osobie, która została przez tego konsumenta jedynie upoważniona do dokonywania w jego imieniu i na jego rzecz operacji.

Sąd stwierdził, że wzorzec regulujący stosunek umowny między bankiem a konsumentem powinien być przejrzysty, precyzyjny, nie budzący wątpliwości interpretacyjnych, natomiast zakwestionowany zapis takich wymogów nie spełnia. Wprawdzie pozwany wskazywał, że zwrot „w szczególności” świadczy, iż reszta obowiązków zawarta została w umowie o kartę kredytową, pozostałych postanowieniach Regulaminu oraz Ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych, jednakże nie wymienił ich wprost i nie wyliczył ich także w postanowieniu dotyczącym obowiązków posiadacza i użytkownika karty. Sąd miał przy tym na uwadze, iż konstrukcja zakwestionowanego postanowienia nie wskazuje bynajmniej, iż do obowiązków posiadacza i użytkownika karty należały tylko obowiązki wymienione w Regulaminie, umowie o kartę kredytową oraz Ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych.

Ustosunkowując się z kolei do twierdzeń pozwanego, iż spornej klauzuli nie można uznać za abuzywną, gdyż powtarza treść przepisu art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2011r. Nr 199, poz. 1175), w której ustawodawca posłużył się zwrotem „w szczególności”, Sąd wskazuje, iż wobec tego, że postanowienie Regulaminu ma charakter nienormatywny, nadrzędne znaczenie ma wyczerpujące, ściśle ułożenie stosunku umownego, aby nie dochodziło do dezinformacji, czy nawet pokrzywdzenia konsumenta w związku z indywidualną i subiektywną interpretacją przedmiotowego postanowienia dokonaną przez pozwanego Bank. Tym bardziej, że obowiązki nałożone na posiadacza i użytkownika karty mają doniosłe znaczenie dla odpowiedzialności posiadacza karty, o czym jest mowa w § 8 ust. 3 zdanie drugie Regulaminu. Z kolei stosownie do § 9 ust. 4 pkt 3 Regulaminu naruszenie postanowień Regulaminu może skutkować zablokowaniem karty i wypowiedzeniem przez bank umowy, co wiąże się z konsekwencjami finansowymi w postaci konieczności spłaty całości zadłużenia do końca okresu wypowiedzenia (§ 9 ust. 7 Regulaminu).

Z przedstawionych wyżej motywów Sąd doszedł do przekonania, że zakwestionowane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał jego stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

O wysokości wpisu od pozwu i obciążeniu nim pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) i art. 98 § 1 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono stosowanie do wyniku sporu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c.

Publikację prawomocnego wyroku na koszt pozwanego zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Maria Witkowska